

VERDWENEN MONUMENTEN

Bij het realiseren in 1993 van de tentoonstelling “8 eeuwen Gentse ziekenhuizen” in het Museum Vander Haeghen en van de erbij horende catalogus, vonden wij een zestigtal godshuizen terug, en bleken wij achteraf er nog enkele over het hoofd te hebben gezien. (Bijna iedere gilde, nering of ambacht had zo’n sociale voorziening.)

De meeste van deze instellingen verdwenen weer in de loop der tijden (vooral onder invloed van de Franse Revolutie), enkele bleven gedeeltelijk of in gewijzigde vorm bestaan (zoals b.v. de oude Bijlokeziekenzaal die concertgebouw werd, of de Wolleweverskapel die als bioscooplokaal en nu als mode-paleis wordt gebruikt).

Van Gent wordt gezegd dat het de stad is met de meeste historische monumenten (hoewel men op het eerste gezicht zou geneigd zijn dit eerder aan Brugge toe te kennen; doch dit zal wel vooral aan de dichtere concentratie aldaar te wijten blijven).

Dat er nog tal van oude gebouwen te Gent zijn, is in zekere zin verwonderlijk, wanneer men bedenkt wat er niet allemaal reeds tegen de vlakte is gegooid geworden. In Vlaanderen’s oude hoofdstad moeten er dus wel zéér veel geweest zijn.

Naast een ganse reeks verdwenen godshuizen, is misschien wel de belangrijkste verloren instelling de machtige St-Baafsabdij (zoals door iedere Gentenaar terdege geweten, door de Spaanse Habsburger Carolus afgeschaft); slechts de puinen van het Museum voor Stenen Voorwerpen blijven er van over.

Maar ook van haar beroemde evenknie en tegenhanger de St-Pieters-abdij is heel wat afgebroken geworden (zoals nu door de archeologische opgravingen op het St-Pietersplein aan het licht komt; naast de O.L.Vrouwparochiekerk verdwenen ook in het Frans tijdperk het abtspaleis en een reeks bijgebouwen van het weidse complex).

Het unieke Gravensteen ontsnapte ternauwernood aan afbraak, en ook het Pand van Onderbergen werd slechts op het nippertje (door Universiteits-Rector Bouckaert) gered.

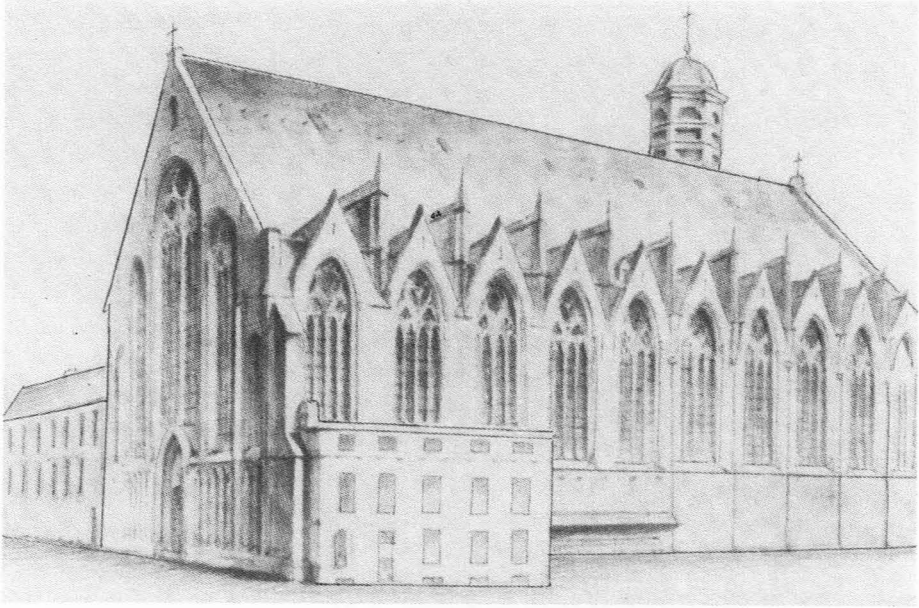
De merkwaardige Dominicanen-kerk ernaast viel nog in de 19e eeuw onder de slopershamer (huidige Jakobijnenstraat); slechts één Doornikse muur (van Onderbergen naar Leie) blijft er van over...

Rechtover het Gravensteen sneuvelde de St-Veerle-kerk.

Op de Vrijdagmarkt verdween het prachtig Utenhove-steen.

Aan de Korenmarkt werden de Châtelet-gevangenis en nadien het Pakhuis gesloopt.

Langs de Coupure moest het Rasphuis van Vilain XIII eraan geloven.

De verdwenen Dominicanerkerk.

Op het Panoramisch Zicht van Gent anno 1534 ziet men de stad omgeven door een reeks poorten waarvan sommige reeds op zichzelf er als een kasteel uitzagen; ze moesten wijken voor de uitbreiding, er blijft niets van over; hoewel men in verscheidene steden er toch wel een of meer als reliek heeft weten te bewaren.

Het Zuidstation verdween aan wat nu door sommigen het Rode Plein wordt genoemd.

Het fraaie Botanisch Instituut van architect Cloquet moest de plaats ruimen voor een meer-functionele wolkenkrabber.

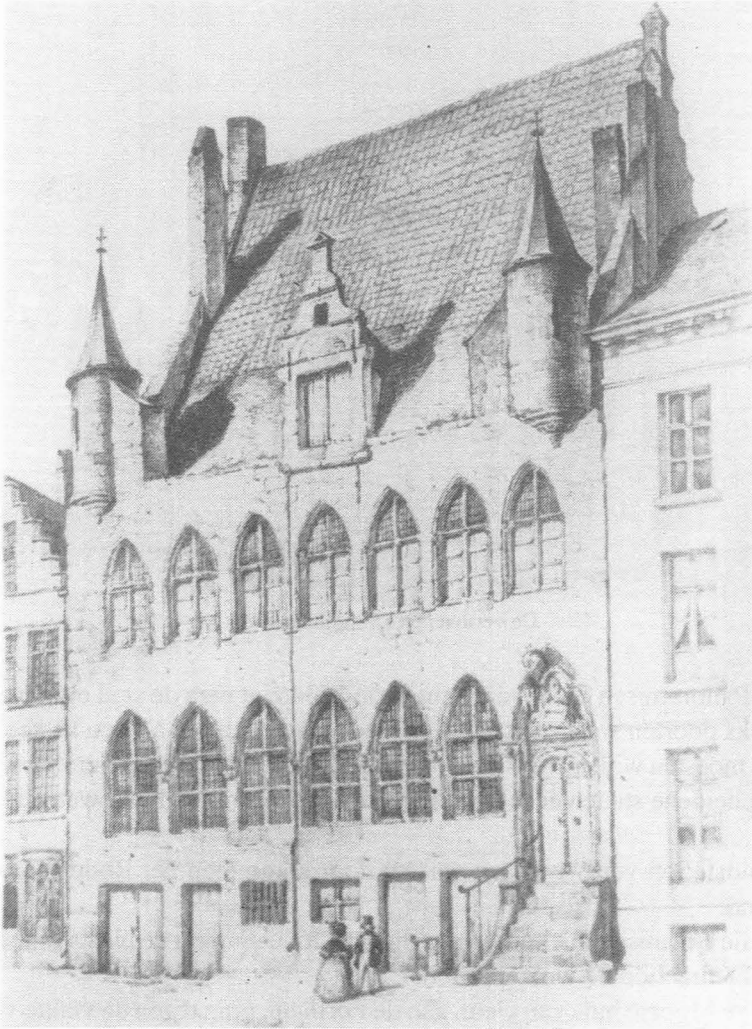
Het enige Moorse huis van Gent, aan de Fortlaan, ging tegen de vlakte voor het zoveelste volkomen karakterloze appartementsblok.

Het huis van Karel van Lerberghe aan de Rooseveltlaan (vroeger Dierentuinaan) verdween met zijn kunstvol interieur.

Twee typische oude gebouwen van de Drabstraat moesten snel weg voor zgz. uitbreiding van het Museum voor Sierkunst; de gapende wonde in het stadsbeeld ligt er nog altijd open. Aan de overkant van dezelfde straat sneuvelden een aantal huizen voor een dringend-nodig hotel); na jaren is het een overwoerde wildernis + vuilnisbelt.

Het interieur van de gewezen Bank van de Arbeid (Geo Verbanck) werd in klaarlichte dag leeggeplunderd.

Het Hospice van de Hundelgemse steenweg moest ook plots weg; het dak was

Het Utenhovesteen op de Vrijdagmarkt.

nog maar gerestaureerd, en vensters en deuren vernieuwd; het terrein ligt er nog altijd triest en desolaat.

En onze opsomming is verre van volledig...

Van zovele merkwaardige oude wijken -die wegens urbanisatie of sanering moesten verdwijnen- heeft men na optreden van kranen en bulldozers geen enkele herinnering, hoe klein ook, nagelaten; het moest alles uitgewist en vergeten worden.

En nu weten wij natuurlijk ook wel dat men niet alles wat oud is kan bewaren of behouden; zoals wij ook weten in welke buurten van stegen en krotwoningen, vroeger cholera of tyfus bij voorkeur uitbraken.

Maar architecturale of archeologische parels zou men toch dienen te respecteren.

Noemde men b.v. de oude Dominicanen-kerk niet een der mooiste tempel-interieurs van Gent, ze sneuvelde voor een urbanisatieplan dat nooit werd doorgetrokken.

Sprak Paul De Keyser niet i.v.m. het Utenhove-slot (in oude teksten ook wel den Grooten of den Hoogen Steen genoemd) van “een parel van burgerlijke middeleeuwse bouwkunst”; het werd opgeofferd om er een paar herbergen voor in de plaats te zetten.

Hoevele stadsbeelden en gebouwen kennen wij nog alleen uit de schetsen van Armand Heins of de aquarellen van soldaat Wynants?

Als Gentenaar denkt men met een zekere weemoed terug aan het vele dat Vlaanderen's oude hoofdstad heeft reeds moeten zien verloren gaan, het woord van Baron Stassart indachtig: “Les démolisseurs sont nombreux,
Les bons architectes sont rares.”

Alexander-Karel EVRARD

BRONNEN

- P. Carson en G. Danhieux: *Gent. Een stad van alle tijden.* (Lannoo, Tielt 1992).
J. Decavele: *Gent. Apologie van een rebelse stad.* (Mercator, Antwerpen 1989).
P. de Keyser & J. Dhondt: *Gent.* (De Sikkel, Antwerpen 1947).
L. Elaut: *Gentse Ziekenhuizen.* (Story-Scientia, Gent 1976).
A.K. Evrard: *Uut Caritate* (Stichting Jan Palfijn, Gent 2001).
N. Goossens, P. Kluyskens, M. Thiery: *8 eeuwen Gentse Ziekenhuizen.* (U.Z. Gent, 1993).
W. Simons, G. Bral, J. Caudron, J. Bockstaele: *Het Pand* (Lannoo Tielt 1991).
A. van Heddeghem: *Een middeleeuws abdijhospitaal* (de Vries-Brouwers, Antwerpen 1978).

GENTSE MEMORIEDAGEN: 5 JULI

5 Juli 1323

Willem Wenemaer en zijn vrouw richten in hun huis een gesticht in voor armen en zieken.

Na het sneuvelen van Willem in 1325 bepaalde zijn weduwe dat de lieden, 20 in getal, zouden opgepast worden door “eene broeder en twee zusters”, door de gouverneurs van het huis aangesteld. In 1330 werden zij vervangen door 3 kloosterlingen.

Willem werd begraven in de kapel van het godshuis.